

♭: Franc Križnar

franc.kriznar@siol.net

Aleksandar Serdar: *Razvoj klavirske tehnike* (2012)

Izvrstni srbski pianist z bleščečo mednarodno kariero, redni profesor za klavir na beograjski Fakulteti za glasbo in redni gostujoči profesor na Fakulteti za umetnost Univerze v Nišu je leta 2012 v založbi Glasbenega centra Črne gore v Podgorici izdal eno redkih tovrstnih knjig, priročnik *Razvoj pijanističke tehnike/Razvoj klavirske tehnike* (269 str.). Ponovna predstavitev knjige je bila 12. oktobra 2013 v Nišu ob priložnosti prve mednarodne znanstvene konference Balkan art forum na Univerzi v Nišu oz. na tamkajšnji Fakulteti za umetnost. Redke (tudi v svetovnem merilu) so take priložnosti, pri nas na Slovenskem je skoraj še nimamo, kar pa je tudi razumljivo, če v tej zvezi samo omenimo zdaj že kar »znamenito« srbsko klavirsko šolo, ki jo je pred desetletji pomagal dograditi estonsko-nemški pianist in pedagog Arbo Valdma (Novi Sad in Beograd, 1979–1992). Danes vanjo zagotovo spadajo v Ameriki delujoči francosko-ameriški pianist Eugen Indjic (ta je bil samo rojen v Beogradu, 1947), pa še Rita Kinka, Aleksandar Madžar, Jasminka Stančul, Lidija Stanković, Nataša Veljković idr. Aleksandar Serdar je ta hip zagotovo eden vodilnih umetnikov in pedagogov, po zadnji izdani knjigi pa tudi znanstvenik na področju pianistike.

Serdar uvede svoj učbenik oz. kar klavirski priročnik s citatom iz Epiktetovega (tj. stoiškega grškega filozofa iz Hierapolisa,

50–ok. 138, iz *Priročnika morale*): »Za karkoli ste se odločili, se tega držite kot zakona.« To pomeni, da v avtorjevem besedilu oz. knjigi ne gre le za njegova umetniška in pedagoška dognanja (ali kar za neke vrste klavirsko didaktiko in metodiko od osnovne glasbene šole pa vse do najvišje stopnje izobraževanja, konec koncev tudi še za nadaljnje umetniško vseživljenjsko izobraževanje), temveč za prikaze številnih tovrstnih metod in nekaterih vodilnih nacionalnih klavirskih šol. Potem pa naj se vsak od bralcev, mladih pianistov (učencev, dijakov, študentov in umetnikov), sam odloči, kje bo pristal. Kajti omenjeni priročnik vsebuje Serdarjev pregled in analizo nekaterih najpomembnejših knjig, napisanih o klavirski tehniki od konca 19. stoletja naprej. Te pa je v izvornikih težko dobiti tudi v knjižnicah, niso prevedene in še manj izdane (v katerem od nam znanih prevodov). Tukaj teče avtorjeva beseda o velikih klavirskih pianistih in pedagogih in njihovih delih, kot so npr. Alfred Cortot, Isidor Phillip, Vasilij Iljič Safonov, Theodor Leschetizky idr. Zanje ugotavlja Serdar, da so postavili temelje našega modernega pianizma, ki jih vse do danes izkazuje zadnja generacija virtuozov, novih superiornih profesionalcev in umetnikov. Zato je avtor iz vsake od uporabljenih (in citiranih del omenjenih umetnikov in pedagogov, pa še koga je dodal) knjig izbral, predstavil in priredil najpomembnejše tovrstno gradivo. Serdar je vse to priredil in prilagodil srbskim didaktičnim potrebam in tudi njihovemu govornemu področju. Uporabil je izbrane (glasbene oz. notne) primere, ki jih je pred tem tudi sam preizkusil. Da jih je uvrstil v svoj priročnik, je seveda lahko preizkusil tako umetniško kot pedagoško; vse v eni in isti osebi in seveda v korist mladim pianistom, katerim je predvsem namenjen omenjeni priročnik. Pri tem je avtor upošteval in uporabil knjige in priročnike določenih, relevantnih predstavnikov posameznih klavirskih nacionalnih šol (ruska, francoska, nemška, ameriška idr.), ki so še posebej zaznamovali določena obdobja razvoja pianizma tako v svojih sredinah kakor tudi v sodobni zgodovini klavirskega, tehničnega in umetniškega razvoja. Izbrane vaje bi vsak posameznik na kateri koli profesionalni ravni moral uporabiti zase, da bi s tem lahko našel pot do svojih uspehov in višjih profesionalnih ciljev. Knjiga je prav tako pomembna in uporabna za klavirske pedagoge, ker predstavlja seštevek najvažnejših tehničnih rešitev največjih umetniških osebnosti nekega določenega obdobja, ki so zaznamovali zgodovinski razvoj svetovnega pianizma. Zahvaljujoč temu lahko klavirski pedagogi sami ugotovijo, katera je tista splošna pot oz. smer, ki jo lahko povsem individualno uberejo tudi sami. S tem seveda lahko na povsem svoj in samosvoj način pomagajo mlademu učencu, ki se želi posvetiti klavirju in s tem tudi po najhitrejši in najkrajši poti doseže slišne profesionalne rezultate. Avtor je s tem želel omogočiti mladim pianistom, da spoznajo smer, po kateri naj se gibljejo v svojem profesionalnem razvoju. Svoje izkušnje je avtor predstavil v svoji knjigi utemeljeno in na spoznanju velikih pianistov in pedagogov, na tistem, na čemer so najprej oni sami delali in igrali v času svojih bogatih piani-

stičnih in pedagoških izkušenj. Glede na to, da so iz njihovih šol in razredov izšli oblikovani legendarni pianisti našega časa, lahko z vso gotovostjo smatramo, da so vse to znanja, ki tudi nas s pravilnimi pristopi in upornostjo vadbe morejo privedi do visokih profesionalnih dosežkov. Vsekakor gre za najmodernejši pianizem našega časa in prostora, ta pa seveda zaradi univerzalnosti glasbe same kar kliče tudi po mednarodnosti omenjenega priročnika. Od skoraj tristo strani knjige A. Serdarja kar slabih sto strani zavzemajo notne priloge, ki se jim še dodatno v samem besedilu pridružujejo določeni (glasbeni oz. klavirski) primeri.

Po uvodnih recenzijah Nevene Popović in Dragana Šobajića, profesorjev klavirja na beograjski FMU in še kje (v Banjaluki in Sarajevu), ter avtorjevega predgovora sledi v knjigi najprej opis razvoja pianizma v Rusiji. Kot v naslednjih poglavjih, v katerih so predstavljene nekatere najpomembnejše klavirske šole, je dodana celotna genealogija ruske klavirske šole (poimensko) in njeno rodoslovno drevo. Še posebej sta izpostavljena Vasilij Iljič Safonov in njegova šola. Sledijo (prve avtorjeve) »zapovedi« za učence, ki se potem nadaljujejo kot neke vrste cezure med vsakim od velikih poglavij. V razvoju francoskega pianizma, genealogije (I. in II.), sta še posebej izpostavljena Isidor Fillip in Alfred Denis Cortot, od poljskih pianistov pa Theodor Leschetizky in njegovi asistentki Malwine Bree in Marie Prentner. Serdar na koncu doda svoje izkušnje in opazovanja metode Dorothy Taubman, ki jo je v ZDA spoznal osebno. Na koncu knjige je dodana bogata Serdarjeva biografija in uporabljena in citirana literatura. Kadar je govor o klavirju, torej ne manjka tudi takih posebnosti, kot so vprašanja o neodvisnosti in fleksibilnosti prstov, enakosti dotika, raztezanju prstov na zadržanih akordih, agilnosti, akordih in primerih za njihovo vadbo, kromatični lestvici, arpeggiu, dvojnih notah, oktavah in razloženih, trilčkih, ponovljenih notah, dnevni klavirski gimnastiki, enakosti, neodvisnosti in gibkosti prstov ter vajah zanje, podstavljanju palca, lestvicah v različnih intervalih, tehniki polifonije in razširjanih rokah, o igranju legato, portamento in staccato, rotaciji, artikulaciji idr.

Omenjeni knjigi oz. priročniku so pomagali pri izdaji poleg avtorja A. Serdarja še Žarko Mirković (za izdajatelja, MC CG), besedilne korekture je opravila Sanja Marjanović, grafično oblikovanje je prispevala s številnimi skicami in slikami Suzana Pajović Živković, delo pa je v nakladi 700 izvodov natisnila tiskarna DPC Podgorica.

Aleksandar Serdar je bil rojen leta 1967 v Beogradu. Po zaključenih študijih v Novem Sadu je nadaljeval s šolanjem oz. izpopolnjevanjem klavirja v ZDA in Italiji. Na njegovo današnjo bleščečo mednarodno klavirsko kariero so največ vplivali Italijan Sergio Perticaroli in Američan Leon Fleisher. Sledeč logični razvojni poti mladega pianista je A. Serdar najprej sodeloval na številnih mednarodnih tekmovanjih in bil na marsikaterem od

njih uvrščen najvišje. Najpomembnejši od njih so bili zagotovo Arthur Rubinstein v Tel Avivu, Monza-Rina Salla Galo, Vercelli in Carlo Zecchi, ki so umetnika privedli do začetnega razvoja njegove mednarodne kariere. Redno je igral recitale, nastopal z orkestri in v komornih ansamblih po Evropi, obeh Amerikah, Afriki in Aziji v najuglednejših svetovnih dvoranah. Prav tako je redni gost številnih uglednih orkestrrov, tudi z uglednimi svetovnimi dirigenti; pri nas v Sloveniji tako z recitalom v prestižnem srebrnem abonmaju ljubljanskega Cankarjevega doma kot z orkestrom Slovenske filharmonije. Svojo prvo zgoščenko je posnel za ugledno založbo EMI, nadaljeval je v Luksemburgu, vmes pa še za domači PGP-RTS v Beogradu. O njegovih umetniških dosežkih lahko izdvojimo vsaj dva citata iz vselej odličnih kritik: »Nihče ne more ignorirati takega izvajalca /.../, ki je sposoben, da ima v sebi tako redko kombinacijo avtoritete, aristokracije in duha.« (Diapason, 1998). »A. Serdar je zagotovo izvrsten pianist s polno domišljije in osebnostnih poustvarjalnih kvalitet.« (Gramophone, 1999).

